

STUDIJŲ DALYKO APRAŠAS

1.

Dalyko pavadinimas	Kodas
Konstitucijos aiškinimas besikeičiančioje visuomenėje	100260

2.

Dėstytojas (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis: prof. dr. T. Birmontienė Kitas (-i): dr. J. Miliuvienė, prof. dr. M. Vainiutė	MRU TM Viešosios teisės institutas vti@mruni.eu
Koordinuojantis: prof. dr. D. Žalimas Kitas (-i): doc. dr. K. Vitkauskas	VDU Teisės fakultetas deimante.chomiciute@vdu.lt

3.

Studijų pakopa	Dalyko lygmuo	Dalyko tipas
Trečiosios pakopos, doktorantūra	Netaikoma	Pasirenkamasis

4.

Igyvendinimo forma	Vykdymo laikotarpis	Vykdymo kalba (-os)
Nuotolinė	I-III studijų metai	Lietuvių k., anglų k.

5.

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: Magistro kvalifikacinis laipsnis arba jam prilygintas aukštasis išsilavinimas	Gretutiniai reikalavimai (jei yra): Netaikomi

6.

Rekomenduojami pasirinktiniai programos komponentai
Netaikoma

7.

Dalyko apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis valandomis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
6	162	4	158

8.

Dalyko tikslas: studijų programos ugdomos kompetencijos			
Ugdyti doktorantų gebėjimus suvokti konstitucijoje įtvirtintą eksplisitinį ir implicitinį teisinį reguliavimą, gebėjimus suvokti ir taikyti įvairius konstitucijos interpretavimo metodus, gebėti prognozuoti konstitucijos aiškinimo pasekmių įtaką atskirų teisės institutų raidai. Formuoti doktorantų analitinius gebėjimus vertinti įstatymų ir kitų teisės aktų atitiktį konstitucijai. Sukaupiti reikalingas žinias ir įgūdžius sėkmingas disertacinio tyrimo atlikimui			
Programos studijų rezultatai (siekiniai)	Studijų dalyko rezultatai (siekiniai)	Studijų metodai	Studento pasiekimų vertinimo metodai
	Gerai suvokia konstitucijos aiškinimo teoriją ir praktiką, remiantis tęstiniu, nuosekliu socialinių ir teisiniu žinių	Savarankiškas literatūros studijavimas.	Rašto darbas. Egzaminas.
	Demonstruoja teisinę sąmonę ir kultūrą, pagrįstą neteismine ginčų sprendimo koncepcija.	Savarankiškas literatūros studijavimas.	Rašto darbas. Egzaminas.

	Geba tikslingai mokantis, savo pastangomis ne tik įgyti konstitucijos aiškinimo žinių, bet jas per kritinį mąstymą transformuoti į savitą pasaulėžiūrą.	Savarankiškas literatūros studijavimas.	Rašto darbas. Egzaminas.
	Demonstruoja ne tik bendro pobūdžio žinias apie konstitucijos aiškinimą, bet ir išmano šio proceso ypatumus bei jo probleminius ir diskusinius klausimus nacionaliniu ir	Savarankiškas literatūros studijavimas.	Rašto darbas. Egzaminas.
	Geba identifikuoti svarbiausius konstitucijos aiškinimo proceso aspektus, išskirti modelius, apibūdinti proceso specifiką, suprasti taikymo ypatumus bei geba nustatyti taikymo problemas bei siūlyti joms sprendimo būdus.	Savarankiškas literatūros studijavimas.	Rašto darbas. Egzaminas.

9.

Dalyko turinys										
Temos	Kontaktinio darbo valandos ir studijavimo būdas							Savarankiškų studijų laikas ir užduotys		
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Atsiskaitymas	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Užduotys
1. Konstitucijos aiškinimo samprata, metodai ir subjektai. Oficialus ir neoficialus konstitucijos aiškinimas. Mokslinės doktrinos ir oficialios konstitucinės doktrinos ryšio problema.									30	Savarankiška literatūros analizė.
2. Konstituciniai teisinės valstybės, valdžių padalijimo ir lygiateisiškumo principai, jų turinys.									18	Savarankiška literatūros analizė.
3. Konstitucijos viršenybė. Konstitucijos ir ES teisės santykis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo ir kitų pasaulio valstybių konstitucinės kontrolės institucijų jurisprudencijoje.									17	Savarankiška literatūros analizė.
4. Santuokos ir šeimos samprata Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo ir kitų pasaulio valstybių konstitucinės kontrolės institucijų jurisprudencijoje.									15	Savarankiška literatūros analizė.
5. Lietuvių kalbos konstitucinis statusas Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje. Valstybinės kalbos konstitucinis statusas kitų pasaulio valstybių konstitucinės kontrolės									14	Savarankiška literatūros analizė.

institucijų jurisprudencijoje.										
6.Individualus konstitucinis skundas Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo ir kitų pasaulio valstybių konstitucinės kontrolės institucijų jurisprudencijoje.									16	Savarankiška literatūros analizė.
7.Valstybės biudžeto konstitucinė doktrina Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo ir kitų pasaulio valstybių konstitucinės kontrolės institucijų jurisprudencijoje.									16	Savarankiška literatūros analizė.
8.Aukščiausiųjų valstybės pareigūnų konstitucinė atsakomybė Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo ir kitų pasaulio valstybių konstitucinės kontrolės institucijų jurisprudencijoje.									16	Savarankiška literatūros analizė.
9.Teismo nepriklausomumo konstitucinės garantijos ir jų sistema Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo ir kitų pasaulio valstybių konstitucinės kontrolės institucijų jurisprudencijoje.									16	Savarankiška literatūros analizė.
Iš viso		2					2	4	158	

10.

Vertinimo strategija	Lyginamasis svoris procentais	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Klausimų atsakymas raštu	50 proc.	Pagal susitarimą su doktorantu. Galimos temos rašto darbams pateikiamos ne anksčiau nei 2 savaitės iki numatomos egzamino datos.	Doktorantui iš anksto pateikiami trys Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo arba kitų valstybių konstitucinės kontrolės institucijų nutarimai pagal dalyko apraše išdėstytas temas. Egzamino dieną studentas raštu atsako į egzamino komisijos pateiktus klausimus iš vieno iš nutarimų. Rašto darbo apimtis iki 5 psl. Egzamino metu Rašto darbas turi atitikti tokio pobūdžio darbams keliamus reikalavimus. Jo tema turi būti atskleista išsamiai ir nuosekliai. Darbą rengiant turi būti laikomasi akademinės etikos, naudojamosi moksliniais ir metodologiniais šaltiniais, kurie yra tinkami temos atskleidimui. Studentui yra leidžiama naudotis jo atsinešta studijų medžiaga. Rašto darbas vertinamas dešimties balų sistemoje. 10 balų: puikios, visapusiškos žinios. Puikiai supranta ir vartoja sąvokas, geba analizuoti jas platesniame dalyko kontekste. Originalus, kūrybiškas ir nepriklausomas mąstymas. Puikūs analitiniai ir vertinimo įgūdžiai, išvalga. 9 balai: tvirtos, visapusiškos žinios. Puikiai supranta studijuojamą medžiagą, sąvokas vartoja tinkamai. Originalus ir nepriklausomas mąstymas. Labai geri analitiniai, vertinimo ir sintezės įgūdžiai. 8 balai: geresnės nei vidutinės žinios. Susipažino su privaloma medžiaga, supranta sąvokas ir principus, juos taiko tinkamai. Gerai argumentuoja ir argumentus pagrindžia faktais. 7 balai: vidutinės žinios, yra neesminių klaidų. Susipažino su pagrindine medžiaga. Supranta ir vartoja sąvokas ir principus. Pakankamai gerai argumentuoja. 6 balai: žemesnės negu vidutinės žinios, yra klaidų. Susipažino su pagrindine medžiaga. Patenkinamai suvokia sąvokas, geba savais žodžiais apibūdinti gautą informaciją. Analizuojant susitelkiama į keletą aspektų, tačiau nesugebama jų susieti. 5 balai: žinios tenkina minimalius reikalavimus. Paprastas įsisavintų sąvokų vardijimas, teksto atpasakojimas. Atsakymas sutelktas į vieną aspektą. 1-4 balai: žinios ir gebėjimai netenkina minimalių reikalavimų.

Diskusija	50 proc.	Pagal susitarimą su doktorantu. Egzaminas vyksta po rašytinio atsakymo į klausimus rezultatų įvertinimo.	Įvertinus rašytinius atsakymus į komisijos narių pateiktus klausimus, vyksta doktoranto ir komisijos narių diskusija. Komisijos nariai užduoda doktorantui klausimus, oponuoja jo raštu išdėtytiems atsakymams, kviesdami doktorantą argumentuoti savo poziciją. Vertinamas doktoranto pateiktų atsakymu išsamumas, nuoseklumas, argumentavimas. Atsakymai vertinami dešimties balų sistemoje. 10 balų: puikios, visapusiškos žinios. Puikiai supranta ir vartoja sąvokas, geba analizuoti jas platesniame dalyko kontekste. Originalus, kūrybiškas ir nepriklausomas mąstymas. Puikūs analitiniai ir vertinimo įgūdžiai, išvalga. 9 balai: tvirtos, visapusiškos žinios. Puikiai supranta studijuojamą medžiagą, sąvokas vartoja tinkamai. Originalus ir nepriklausomas mąstymas. Labai geri analitiniai, vertinimo ir sintezės įgūdžiai. 8 balai: geresnės nei vidutinės žinios. Susipažino su privaloma medžiaga, supranta sąvokas ir principus, juos taiko tinkamai. Gerai argumentuoja ir argumentus pagrindžia faktais. 7 balai: vidutinės žinios, yra neesminių klaidų. Susipažino su pagrindine medžiaga. Supranta ir vartoja sąvokas ir principus. Pakankamai gerai argumentuoja. 6 balai: žemesnės negu vidutinės žinios, yra klaidų. Susipažino su pagrindine medžiaga. Patenkinamai suvokia sąvokas, geba savais žodžiais apibūdinti gautą informaciją. Analizuojant susitelkiama į keletą aspektų, tačiau nesugebama jų susieti. 5 balai: žinios tenkina minimalius reikalavimus. Paprastas įsisavintų sąvokų vardijimas, teksto atpasakojimas. Atsakymas sutelktas į vieną aspektą. 1-4 balai: žinios ir gebėjimai netenkina minimalių reikalavimų.
-----------	----------	--	---

11. Studijų šaltiniai

Privalomi studijų šaltiniai
<ol style="list-style-type: none"> 1. Arnold R. and Tanase A. Constitutional Justice and Evolution of Individual rights. Published by University of Regensburg. 2018. 2. Baltrimas, J. Rėmimasis precedentais Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje. Teisė, t.97, 2015. 3. Birmontienė T. Konstitucinio Teismo aktų, kaip teisės šaltinių konstitucinės doktrinos bruožai.// Šiuolaikinės konstitucinės justicijos tendencijos: nacionalinės ir tarptautinės teisės santykis.Lietuvos Konstituciniam Teismui – 20 metų. (Modern Tendences of Constitutional Justice: the Relation Between National and International Law. 20th Anniversary of the Constitutional Court of the Republic of Lithuania). Vilnius: Lietuvos Konstitucinis Teismas, 2014. 4. Bubnytė, K. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos poveikis Lietuvos konstitucinei jurisprudencijai. Teisė, t.87, 2013. 5. Gedmintaitė, A. Teisėtų lūkesčių apsauga Europos Žmogaus teisių teismo praktikoje. Teisė, t.91, 2014. 6. Ginsburgg T. and Huq A.Z. (ed.). Assesing Constitutional Performance. Cambrige Unversity Press. 2016. 7. Graber M.A. ir kt. Constitutional Democracy in Crisis? Oxford University Press, 2018. 8. Griciūnas, P. Europos Sąjungos teisės taikymo tipai Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo jurisprudencijoje. Teisė, t. 109, 2018. 9. Jackson, V.C. (ed.). Proportionality. New Frontiers, New Challenges. Cambridge University Press, 2017. 10. Jacobsohn, G and Schor, M. (eds.), Comparative Constitutional Theory. Edward Elgar Publishing, 2018.

11. Jarašiūnas, E. Aukščiausioji ir ordinarinė teisė: požiūris į Konstituciją pokyčiai. *Jurisprudencija*. 2002, 33 (25).
 12. Jarašiūnas, E. Jurisprudencinė konstitucija. *Jurisprudencija*. 2006, 12 (90).
 13. Jarašiūnas, E. Keletas Lietuvos Respublikos Konstitucijos vaidmens vertinimo aspektų. *Konstitucinė jurisprudencija*. 2011, 4 (24).
 14. Jarašiūnas, E. Lietuvos Respublikos Konstitucinis teismas ir aukštųjų valstybės pareigūnų apkalta: kelios aktualios problemos. *Jurisprudencija*. 2006, 2 (80).
 15. Jarašiūnas, E. Pagarba nacionaliniam tapatumui pagal Europos Sąjungos teisę: aiškinimo potencialas ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencija. *Teisė*, t.93, 2014.
 16. Kūris, E. Konstitucija kaip teisė be spragų. *Jurisprudencija*. 2006, 12 (90).
 17. Martinez-Estay, R it kt. *Rule of Law, Human Rights and Judicial Control of Power. Some reflections from National and International Law*. Springer, 2017.
 18. Mesonis, G. Konstitucijos interpretavimo metodologiniai pagrindai. Vilnius: Registrų centras, 2010.
 19. Older, A.R. ir kt. *An Unamendable Constitution? Unamendability in Constitutional Democracies*. Springer, 2018.
 20. Pažereckaitė, G., Vienažindytė, J. Žmogaus teisių apsauga Europoje ir Europos Sąjungos prisijungimas prie Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos. *Teisė*, t. 92, 2014.
 21. Puraitė-Andrikienė, D. Individualus konstitucinis skundas kaip veiksmingas žmogaus teisių apsaugos ir konstitucionalizmo plėtros instrumentas. *Teisė*, t.96, 2015.
 22. Puraitė-Andrikienė, D. Konstitucinės justicijos proceso teisė kaip teisės šaka: teoriniai aspektai. *Teisė*, t. 95, 2015.
 23. Sajo A. and Uitz R. *The Constitution of Freedom. An Introduction to legal Constitutionalism*. Oxford University Press. 2017.
 24. Sinkevičius, V. Kokių įstatymų ir kitų teisės aktų atitiktį Konstitucijai tiria Konstitucinis Teismas? *Jurisprudencija*. 2014, Nr. 21(3).
 25. Sinkevičius, V. Legislatyvinė omisija Konstitucinio teismo nutarimuose: kai kurie diskusiniai klausimai. *Jurisprudencija*. 2017, Nr.24(2).
 26. Sinkevičius, V. Teisės akto sustabdymas: Lietuvos atvejis. *Jurisprudencija*. 2017, Nr. 24(1).
 27. Vaičaitis, V. Šiuolaikinio konstitucionalizmo samprata. *Teisė*, t. 104, 2017.
 28. Valuta, A. Atskirosios nuomonės institutas Lietuvos konstitucinės justicijos procese: raida ir tobulinimo galimybės. *Teisė*, t.110, 2019.
 29. Žalimas, D., Masnevaitė, E. Ekonominės krizės iššūkiai teisėjo ir teismų nepriklausomumui. *Teisė*, t.94, 2014.
- Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo ir kitų pasaulio valstybių konstitucinės kontrolės institucijų nutarimai pagal dalyko aprašo temas.

Papildomi studijų šaltiniai

1. Bakaveckas, A. Lietuvos vykdomoji valdžia. Vilnius: Eugrimas, 2007.
 2. Bakševičienė, R. Nūdienos teisėkūros proceso reglamentavimo Lietuvoje ir jos veiksmingumo santykis. *Teisė*, t. 103, 2017.
 3. Lastauskienė, G. Ekonominiai argumentai teisėje: jų vieta ir ribos. *Teisė*, t. 89, 2013.
 4. Lietuvos konstitucinė teisė. Vadovėlis. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2017.
 5. Lyginamoji konstitucinė teisė. Vadovėlis. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2016.
 6. Mesonis, G. ir kt. Prezidentas valstybės valdžios institucijų sistemoje. Vilnius: Mes, 2011.
 7. Mesonis, G. Valstybės valdymo forma konstitucinėje teisėje: Lietuvos Respublika Vidurio ir Rytų Europos kontekste. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, 2003.
 8. Pasaulio valstybių konstitucijos. I tomas, II tomas, III tomas. Vilnius. Mykolo Romerio universitetas, 2016.
 9. Sinkevičius, V. Lietuvos parlamento teisė: vadovėlis. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013.
 10. Vienažindytė, J. Vertinimo nuožiūros laisvės doktrina Europos žmogaus teisių teismo jurisprudencijoje. *Teisė*, t. 90, 2014.
- Įvairūs teisės aktai pagal dalyko aprašo temas.

Patvirtinta Mykolo Romerio universiteto ir Vytauto Didžiojo universiteto teisės mokslo krypties doktorantūros komiteto 2024 m. balandžio 18 d. posėdžio protokolu Nr. 10-174 (4.4 E-32002).